

Протойерей Добромир Димитров е роден през 1976 г. в гр. Русе. Завършил е магистратура по иконография (2002 г.) и магистратура по теология (2006 г.) в Православния богословски факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”. От 2008 година е редовен асистент по църковно право към катедра „Историческо и практическо богословие” към Православния факултет във Велико Търново. Ръкоположен е за клирик на Българската православна църква през 2001 година.

„Да тръгна и по долината на смъртната сянка, няма да се уплаша от злото, защото Ти си с мене; Твоят жезъл и Твоята палица ме успокояват” (Пс. 22:4). „Възляза ли на небето – Ти си там; сляза ли в преизподнята – и там си Ти” (Пс. 138:8).

„Преди да те образувам в утробата, Аз те познах, и преди да излезеш от утробата, осветих те” (Йер. 1:5). „Господ ме повика още от утроба, от майчина Ми утроба нарече името Ми... [Бог] още от утробата Ме направи Свой раб, за да обърна към Него Якова, и да събере при Него Израил...” (Ис. 49:1,5).

Бурното развитие на технологиите и науката откри нови хоризонти пред човечеството, но създаде нови нравствени и социални проблеми. Тези огромни възможности са изключително парадоксални, тъй като технологичното развитие, служещо за

улесняването на човека в неговия живот, същевременно улесни и неговата дезинформация и експлоатация[1]. Днес все повече се повдигат характерните за постмодерността въпроси за легализирането на еутаназията, еднopolовите бракове, проституцията, като същевременно това говори за едно патологично, безчувствено отношение към отделната личност. Всички тези призиви са построени върху принципите на индивидуалната свобода, т.е. една „свобода без граници”, един хипериндивидуализъм, изповядващ нарцисстично щастие и удоволствие, здраве, хирургически постигната красота и независимост от другия.

В тази независимост, представяна ни като „човешко достойнство”, всеки може лесно да унищожава достойнството надругия, разглеждайки го като функция, обект, средство за задоволяване на собствените си духовни и телесни потребности и за налагане на индивидуалните си убеждения[1]. Това е процес, който довежда до появата не един свят без достойнство, в който човекът изпитва страх от самия себе си поради чудовищните „хуманни” избори, които му се налага да прави, за да защитава измислени хедонистични норми. Автоматизирането на отделните форми на обществени отношения и властта на бюрокрацията, която все повече анонимизира човешкия живот, прави отделната личност обект единствено на правото и решенията на политиките.

Доказателства за всичко това имаме и в нашето съвременно българско общество. През 2011 година в НС бяха обсъждани два законопроекта. Единият от тях беше Законопроект за Еутаназията (154-01-68/26.06.2011 г.), внесен от народния представител Любен Корнезов, в който за „неизлечимо болния” се предвиждаше законно „ускоряване на неговата смърт” (Чл. 1, ал. 2) по молба на самия болен (Чл. 2, ал. 1) или по молба на неговите родители, деца или съпрузи (Чл. 3, ал. 1–3 и Чл. 5). Искането за такова финансирано от държавата асистирано самоубийство, подкрепено с молба от най-близките, и убийство с помощта на медицинския екип, който е скрит зад анонимността на срама (Чл. 15), трябваше да бъде разгледано от специална комисия, свикана от министрите на здравеопазването и правосъдието. Тази комисия от трима лекари и двама юристи (Чл. 7) щеше да има властта да вземе решението дали един човек ще живее или ще умре. Самото убийство се предвиждаше да бъде извършено – колкото и парадоксално да звучи – „по най-щадящия за болния начин” (Чл. 13), а неговата смърт би трябвало чрез този закон да се счита за „най-естествена” (Чл. 14), и то „в името на достойнството”[2] (според думите на самия Л. Корнезов).

Истината обаче е, че еутаназията е загубване на достойнството на човешката личност поради сковаващия страх пред вероятната болка, която болестта би причинила или причинява на нас или близките ни. Като загубване на достойнството и отделяне от тялото на Църквата, еутаназията винаги ще бъде припознавана от каноничното

предание на Църквата като убийство[3] и самоубийство[4]. Евтаназията е доказателство за загубване на човешкото достойнство, тъй като с нейния акт се избира отнемането на онова, което ни е дадено даром, което принадлежи единствено на Бога – Извора на живота и Жизнеподателя.

Какво достойнство може да има, когато родителите съзнателно отхвърлят най-съкровения дар на бащинството и майчинството, тъй като под тежестта на емоционалното страдание решават да умъртвят собственото си малко дете? Как ще продължат да живеят след това? Какво достойнство може да има човек, когато напуска брачната общност, самоубивайки се, или пък онзи, който се отрича от тайната на брака, евтанизирайки любимия си човек – половината[5] от неговата личност, неговото друго аз? Какво достойнство има и онзи, който дава съгласието си да бъде умъртвена „безболезнено“ собствената му майка, от чиято утроба е излязъл? Какво достойнство може да има в асистираното отцеубийство? Можем ли да намерим достойнство в лекаря, който поставя смъртоносна инжекция, въпреки че се е клел да запази живота на своя пациент с всички средства и да облекчава страданията на болните, жертвайки своите сили и време? Ако отговорим положително на всички тези въпроси, това би означавало, че имаме помрачени критерии за добро и зло, и би било белег за нравствената деградация на цяло едно общество: „Горко на ония, които злото наричат добро, и доброто – зло, тъмнината считат за светлина, и светлината – за тъмнина, горчивото считат за сладко, и сладкото – за горчиво!“ (Ис. 5:20).

Протоиерей Джон Брек напомня, че в Холандия, където евтаназията е узаконена, са констатирани множество нарушения относно опити с евтаназирани пациенти и стига до извода, че темата „право на смърт“ е изключително привлекателна за живеещите в свят, който е лишен от трансцендентен смисъл[6].

Достойнството на живота не може да се ограничи доменящи се правни дефиниции и психологически заключения. Достойнството на човешката личност черпи своята идентичност от факта, че Бог създава и извиква всеки от нас по Своя Божествен образ (Бит 1:27). Така достойнството на човешката личност се запазва от момента на зачатие до продължение на целия земен живот и отвъд него в Божието царство. Всеки закон, легализиращ евтаназията, противоречи на Божествената икономия на спасението и промисъла за всеки човек, поради факта, че: „В Негова ръка е душата на всичко живо и духът на всяка човешка плът“ (Йов. 12:10).

Връщайки се към законопроекта на Корнезов, трябва още да отбележим, че той напълно противоречеше с Чл. 28 от Конституцията на Република България, който

гарантира правото на живот на всеки и определя като най-тежко престъпление посегателството срещу това право[7]. Статистиките още сочат, че България е една от страните с най-висока онкологична и сърдечно-съдова заболяемост в Европа, следователно, ако законът беше приет, можеше след време да се окаже, че сме на първото място по евтаназиране на Стария континент. Поради редица съображения законопроектът беше отхвърлен още на първо четене на 1.09.2011 г., главно на основание медицинските становища на Комисията по здравеопазване[8] (от 13 души гласували, един „въздържал се” и 12 гласа „против”). Комисията по правните въпроси към НС, в която Любен Корнезов изпълнява длъжността заместник-председател, изрази своя вот главно като „въздържал се” (2 гласа „за”, 5 гласа „против” и 12 гласа „въздържал се”). Въпреки всичко смятаме, че опитите за приемане на такива законопроекти, целящи узаконяването на евтаназията, ще продължат и в бъдеще.

За съжаление, обаче, по никакъв начин не беше разпознат като проблемен Законът за изменение и допълнение на Семейния кодекс (154-01-84/ 29.07.2011), внесен от народния представител Калина Крумова и приет в полупразна зала на първо четене от НС на 26.10.2011 г. Този законопроект, според думите на вносителя, е нещо много полезно и цели „преодоляване на демографската криза[9] и репродуктивните проблеми на част от семейните двойки в България” с помощта на „сурогатно майчинство”[10]. Такъв довод на вносителя е буквално взет от апелациите на западните адвокати, които са основните застъпници на договорите за сурогатно майчинство в модерните общества. Те изтъкват винаги проблема за безплодието, размахвайки статистиката, че в модерния свят една на шест двойки страда от безплодие и сурогатното майчинство е единствената възможност тези двойки да имат деца, с които да са свързани с „някаква” генетична връзка. Адвокатите още защитават сурогатството с това, че репродуктивните проблеми на Запад се задълбочават, че модерната западна жена избира кариерата и в по-късна възраст, когато желае да стане майка, има определени репродуктивни проблеми. Тук обаче трябва да отбележим, че както на Запад, така и в България много от „модерните жени” са увредили репродуктивната си система с дългогодишно приемане на контрацептиви и аборти и когато изберат да имат деца, това може да се окаже невъзможно. Тези адвокати протестират срещу забраната на „сурогатното майчинство” с твърденията, че с действия си лишаваме жените от конституционното право да извършват сделка, та дори и да търгуват със собствените си тела[11]. Адвокатите още твърдят, че в един успешен договор всички страни трябва да са доволни: желаещите родители си взимат въщи дете, а сурогатната майка получава парична награда и удовлетворение, че е помогнала на някого да реализира съкровената си цел.

Българският законопроект предвижда изменение и допълнение на Семейния кодекс за гарантиране и уреждане на договорните отношения между съпрузите, които ще се ползват от „сурогатното майчинство”, от една страна, и заместващата майка, от друга, т.е. всички да бъдат доволни. Медицинската комисия към НС подкрепи почти

единодушно законопроекта („за” – 10, „против” – няма, „въздържал се” – 1), както и Комисията по правните въпроси (с 16 гласа „за” и 3 гласа „въздържал се”). Единствен от изказалите се против пред правната комисия към НС е народният представител Лъчезар Тошев, който обясни своя протест срещу закона с християнските ценности[12]. Нека сега да разгледаме какво представлява „сурогатното майчинство” и какви последици може да има за отделната личност.

Днес медицината изработва нови процедури в лечението на репродуктивни заболявания, които се тестват на границата на закона и етиката. Когато говорим за сурогатно майчинство, трябва се има в предвид, че както на Запад, така и в България под сурогатно майчинство се разбира онова майчинство, при което съпрузи (ползващи се от заместващо майчинство) възлагат с договор за заместващо майчинство на друга жена да износи бременност и да роди дете, което е заченато чрез асистирана репродукция с генетичния материал на съпрузите или със сперматозоид на ползващия се от заместващо майчинство съпруг и донорска яйцеклетка (чл. 73а, ал. 1). Това става на базата на договор, утвърден в съда, в който съпрузите, сурогатната майка и „поръчаното” дете са предмет на договорни взаимоотношения[13]. Не можем да подминем и факта, че в настоящия договор съдът определя майката не според изконното действие на раждането, а по силата на приетия закон, който гласи: При заместващо майчинство с донорска яйцеклетка, майка на детето е съпругата, ползваща се от заместващо майчинство (Чл. 60а, ал. 2). В този текст се вижда, че майка на детето не е донорът на генетичния материал – в случая жена, предоставила яйцеклетка, нито жената, която храни в утробата си детето и го ражда, а онази, която е сключила договор и която съдът обявява за майка на роденото дете.

Можем ли да бъдем съгласни в дадения случай, че съдът има тази власт да постанови за майка на едно дете определена жена само по силата на своите решения? Може ли една жена с безплодна утроба, която никога не е раждала, да бъде майка на родено от друга утроба дете? Ако тя се явява осиновител, тогава няма проблем, но в никакъв случай не можем да наречем такава жена родна майка.

Тук трябва да споменем и нещо много тревожно. Тъй като сурогатната майка винаги е някоя конкретна жена, уникална човешка личност, съществува реална опасност с легализирането на сурогатството тя да бъде превърната в инструмент, а раждането – в стока. Вносителите на този закон трябва да признаят, че сурогатното майчинство може наистина да се окаже морално отблъскващо въз основа на обезличностяването на сурогатната майка и като основано на договорна сделка. В българския вариант на закона наистина пише, че се забранява заплащане на сурогатната майка, но все пак в текста му се оставя вратичка с думите: На заместващата майка могат да бъдат заплатени само разумните разноски във връзка със здравословното поддържане на

бременността, необходимите разноски за възстановяването ѝ след раждането, както и финансовото обезпечаване във връзка с временната ѝ нетрудоспособност (Чл. 73б, ал. 3), а на друго място четем, че поръчващите бебе се задължават да изплатят разумните разноски на заместващата майка през периода на бременността и през възстановителния период след раждането, включително разноските за застраховката (Чл. 73 в, ал. 4). Тези „разумни разноски” със сигурност ще бъдат в основата на сурогатния договор и реално ще стимулират бедни жени да раждат деца на богати дами. С други думи, тук трябва да бъде разпозната опасността от легална продажба на бебета, а договорът за сурогатно майчинство – като средство за експлоатация на по-бедни жени в обществото.

На Запад различни феминистки организации се противопоставят изключително остро на сурогатното майчинство поради факта, че жените, които избират да станат сурогатни майки, не правят това свободно, а са подтикнати от бедност, като се съгласяват телата им и репродуктивните им органи да бъдат ползвани от богати безплодни семейства. Някои феминисти отиват още по-далеч, като определят сурогатното майчинство като репродуктивна проституция и репродуктивно робство [14]. Ако сурогатното майчинство се легализира в България, то трябва да бъдем сигурни, че една определена социална класа ще бъде обект на посредничество и стока. В унисон с казаното не звучи ли чудовищно Чл. 73в, ал. 3, в който се изисква съгласие на заместващата майка, че всички решения във връзка със запазването на бременността и заченатото дете, освен тези, засягащи здравословното състояние на заместващата майка, ще се вземат от ползващите се от заместващо майчинство съпрузи? Това наистина може да се изтълкува като репродуктивно робство.

Подготвянето на такъв законопроект трябваше да бъде сериозно дебатирано в обществото, но за съжаление в България такъв дебат не се състоя. Приемането на поправката в Закона за семейството на първо четене обаче не може да подмине сериозните въпроси от рода: какви са правата на сурогатната майка? [15] Сурогатното майчинство не е ли законна продажба на бебета? Не съществува ли реална опасност търговци на хора или трети страни да печелят от сурогатното майчинство? Какво ще стане, ако сурогатната майка умре по време на бременността, по време на раждането или от усложнения след него? Застраховката само погребението ли ще плати? Какви ще са последиците от смъртта на сурогатната майка за нейните собствени деца и за съпруга ѝ? Кандидат-майката ще осинови ли тези деца, дали ще може със закон да бъде заставена да ги обича и да се грижи за тях? Какви ще са последствията за съпруга на починалата сурогатна майка? А статистиката в САЩ показва, че дори и да родят такова дете, 50% от сурогатните майки след раждането се разделят със съпрузите си. Какво ще стане, ако детето се роди с увреждания? Дали „клиентите” на детето ще са доволни, ако „стоката” им се окаже дефектна? Дали биха осиновили такова дете, или равнодушно биха го оставили на сурогатната майка? Нека да бъдем наясно, че и при най-малкото съмнение за генетично заболяване или малформация

детето ще бъде абортирано. Какво ще стане, ако сурогатната майка иска да задържи роденото от нея дете, понеже го чувства „плът от плътта си и кръв от кръвта си”? Бихме попитали и за какво е това посещение при психиатър (предвидено в закона под формата на рехабилитация) на сурогатната майка след раждането – за да се успокои, че е продала или подарила детето си ли? Какво ще стане, ако един ден детето избере сурогатната майка за своя истинска майка, тъй като през периода на адолесценцията (18–20 г.) детето си задава важни екзистенциални въпроси, свързани с отношенията му както с родителите, така и с обществото[16]? Съпругът на приемната майка би ли обичал дете, за което се съмнява, че е истински баща, или знае, че не е от яйцеклетка на жена му? Това са малка част от многото и все неизбежни въпроси.

Виждаме, че проблемите на едно сурогатно майчинство са комплексни, но най-болният е определянето на истинските родители и отношенията между всички участници в „договора за сурогатно майчинство” и самото дете.

Нека сега посочим някои примери, които биха ни помогнали да анализираме проблема по-сериозно и които не бяха дебатиран нито от здравната, нито от правната комисия към НС.

В САЩ съществува определена статистика за сурогатно майчинство още от 1976 година. Тя сочи, че в периода 1976–1988 г. сурогатни майки са родили около 600 деца, а от 1987 до 1992 броят им е около 5000. Случаят, който привлича общественото внимание и предизвиква остри дебати, е известен като „случаят с бебето М”. През 1984 г. в Ню Джърси двойката Уилям и Елизабет Стерн се договарят да платят на Мери Бет Уайтхет сумата от 10 000 долара, за да бъде изкуствено оплодена със сперматозоид на Уилям Стерн, след което Мери се задължава да износи, роди и да предаде бебето на сем. Стерн. След раждането на детето, обаче, Мери Бет решава да го задържи, като същевременно се отказва от договорената сума и бяга с детето във Флорида. През юли 1985 г. полицията арестува Мери Бет, а съдът връща детето на семейство Стерн, като с това си решение лишава детето от собствената му майка[17]. Случаят със семейство Стейн принуждава законодателната система на САЩ да приеме редица закони, които да забранят или ограничат сурогатното майчинство.

Щатът Мичиган третира сурогатното майчинство като углавно престъпление и наказва организиращите такъв договор с глоба от 50 000 долара и пет години лишаване от свобода[18]. Подобни са законите и в други щати като Флорида, Луизиана и Кентъки[19].

През 1989 г. Американската асоциация на юристите (АБА) приема два правни модела за сурогатно майчинство, които не са задължителни, но са като критерий, по който се ръководят юристите в САЩ[20]. Единият модел легализира сурогатния договор между сурогатна майка и женена двойка в съда, а другия разглежда договора, в който на сурогатна майка се заплаща, но „клиентите” се отказват от всякакви ангажменти към детето. Съгласно модела на АБА в САЩ легализират сурогатния договор, ограничавайки го до споразумение между брачна двойка и сурогатна майка. Изисква се също и съществуваща генетична връзка между двойката и детето (чрез спермата на съпруга или яйцеклетка на съпругата, или и двете). За да е валиден договорът, той трябва да мине през съда още преди зачеването, като се предостави явно доказателство, че съпругата не може да износи дете. Потресаващ е случаят в Калифорния през 1993 г. със сурогатната майка Ана Джонсън, която се съгласява срещу 10 000 долара да износи оплодената донорска яйцеклетка на сем. Калвърт. Една година по-късно тя повдига дело за попечителство върху детето, което е родила, като същевременно става първата майка в историята, която апелира за майчинство, без да е свързана генетично със детето си. Съдът отхвърля нейната молба и постановява, че договорите за сурогатство са валидни и следва детето да се даде на поръчалите го съпрузи, независимо дали зачеването на детето става със или без яйцеклетка, осигурена от сурогатната майка[21].

Множество проблеми произтичат от споразуменията за сурогатно майчинство, сред които е определянето на това кои са законните родители и въпроси, отнасящи се до определяне на времето за съгласие. В някои договори се предвижда, че сурогатната майка има право да отхвърли договора до 180 дни след зачеването и да запази детето, а ако тя не реши да развали този договор през този период от 180 дни, съпрузите стават законни родители на детето още преди раждането[22]. В съдебния случай „Р. Р. срещу М. Х.” Върховният съд на Масачузетс, прилагайки времевата рамка по отношение на съгласието (съгласие може да се даде на четвъртия календарен ден след датата на раждане на детето, което предстои да бъде осиновено) от масачузетския закон за осиновяването, постановява, че клаузата в договора за сурогатно майчинство относно договорното задължение на майката да се откаже от бебето си, преди детето да е навършило четири дни, е неприложима. Тъй като договорът за сурогатно майчинство засяга попечителството над детето, масачузетският съд утвърждава по-нататък, че изпълнението на такъв договор трябва да се определя от прилагането на съдебния анализ на интересите на детето[23]. Такъв времеви период напълно липсва в българския законопроект.

Как стои въпросът в Европа? Трябва да се отбележи, че сурогатното майчинство е забранено в ЕС. То е строго забранено във Германия, Норвегия, Франция, Австрия, Швеция. Във Великобритания е разрешено само в своята некомерсиална форма, в която

биологическите родители заплащат на сурогатната майка разходите по раждането[24]. Подобна е практиката и в Дания и Холандия, но в Холандия строго се забранява рекламирането на сурогатното майчинство и набирането на сурогатни майки. В Белгия, Финландия, Испания и в Гърция сурогатното майчинство съществува, без да е уредено със специален закон. Сурогатно майчинство като платена услуга е разрешено в Русия, Украйна и Казахстан. От казаното дотук можем да направим извода, че навсякъде по света практиката жена да зачене лабораторно, да роди дете, след което да го предаде на притежателите на биологичния материал (сперматозоид и яйцеклетка), предизвиква ожесточени дебати, свързани най-вече с етичните, а оттам и социални измерения на проблема. В различните страни този проблем е решен различно, но като цяло практиката на сурогатното майчинство е неприемлива и въведена в изключително малко страни, като е подложена на силни ограничения от законодателството[25]. Напоследък се наблюдават и все по-зачестилите тревожни тенденции известни хомосексуални двойки да използват сурогатни майки за раждане на дете, което се отглежда в хомосексуална среда. С такива деца са се „сдобили“ Елтън Джон и „брачният“ му партньор Дейвид Фърниш, а също така и Рики Мартин[26].

Църковната позиция

Римокатолическата църква е срещу всички форми на сурогатно майчинство, дори по алтруистични подбуди (т.е. онези, които не са свързани със заплащане, а с жертва). Римокатолическите комисии по биоетика смятат, че сурогатното майчинство нарушава светостта на брака и духовната връзка между майка, баща и дете и е етично неприемливо[27], понеже се объркват естествените връзки между родител и дете, което неминуемо уврежда института на семейството.

Църквата на Запад проповядва, че комерсиалното сурогатство е обида към човешката личност и превръща чудото на раждането в търговска сделка. При сурогатното майчинство жената се разглежда като репродуктивна машина. „Техниките, които предизвикват отделяне от родителите чрез намесата на чуждо на двойката лице (даряване на сперма, яйцеклетка, износване на дете от друга майка), са нередни. Тези техники (осеменяването и изкуственото хетерогенно оплождане) накърняват правото на детето да се роди от известни нему баща и майка, свързани помежду си с брак. Те изменят на изключителното право на съпрузите да станат баща и майка само един чрез друг”[28].

Православната позиция е сходна с римокатолическата. Сурогатното майчинство в православните държави се разглежда като проблем, който провокира множество нови

възможности с непредвидими морални и социални последици, тъй като нарушава (а някъде и съвсем отхвърля) връзката родители–дете. Легализирането на такова „семеино” общение ще става в състояние на неравнопоставеност поради факта, че само единият е физически родител, а другият е в ролята на приеман баща или майка. Съществува сериозният проблем, който е свързан с родствена връзка между генетичните родители и детето на сурогатна майка и със създаването съответно на братя и сестри, които остават непознати един на друг. Всичко това води до бъдеща опасност от кръвосмешение. Според Православната църква всеки вид хетерологично асистирана фертилизация, т.е. оплождане, извършено със сперматозоид, яйцеклетка или ембрион от донор, който е трето лице за семейството, е принижаване на смисъла на майчинството и на бащинството[29], тъй като трето лице се намесва в тайнството на зачеването, а с това следователно – и в тайнството на брака. Църквата вижда във всичко това нарушаване на светостта на брачния съюз и го асоциира с прелюбодеяние, което винаги е „увреждане на рода”[30], а в дадения случай вместо телесно се извършва в хладна биологична лаборатория[31]. Именно поради този факт Църквата не може да одобри такава практика. Тук трябва още да заявим, че по време на бременността между ембриона и сурогатната майка се изгражда една пълнокръвна и неделима връзка, която съставлява част не само от майчинството, но и от ембрионалното развитие на детето. Самите генетични родители в случая са онеправдани поради изграждането на такава интимна връзка на детето със сурогатната майка, а от друга страна, сурогатната майка е ощетена, когато нейната връзка с детето бъде прекъсната, но най-много ще бъде ощетено самото дете. Благодатният и прозорлив старец Порфирий Кавсокаливит говори за изключителната важност на това първо детско общение: „Детето като ембрион чува и чувства в утробата на майка си. Да, чува и вижда с очите на майка си. Усеща нейните движения и чувства, въпреки че разсъдъкът му все още не е развит. Когато лицето на майката е помрачено, се помрачава и то. Майката се нервирва, нервирва се и то. Каквото чувства майката – тъга, болка, страх, притеснение, го изживява и то. Ако майката не желае детето в утробата си и не го обича, то го чувства и психиката му се травмира, като тези травми го съпътстват цял живот”[32]. Какви ли тогава биха били усещанията на такова дете, ако майка му, макар и сурогатна, мисли, че ще се наложи да го изостави след девет месеца?

Нека поправката и допълнението в Закона за семейството и приемането на сурогатното майчинство за легално в България да не се допуска да бъде приета на второ четене, тъй като са необмислени[33] и вредни. Нека бъде осъзнато, че днес в България съществува реална опасност тайнството на зачеването, износването и раждането на човешката личност да се профанизира до процес на износване на плод, който поръчваме и ни се доставя след девет месеца. Чрез този начин на мислене ние подчиняваме майчината утроба на консуматорския начин на живот, чиято главна цел е потреблението както на материални, така и на духовни продукти, и потъпкваме достойнството на човешката личност. Приемането на този закон говори, че в нашата социално слаба държава все още остават неразпознаваеми проблемите на изоставените деца с увреждания и децата без родители, които жадуват за майчина ласка. Нека законодателите ни да изработят и приложат закони, които да стимулират

бездетните двойки да осиновяват такива деца, тъй като: по-добре е бездетство с добродетел, защото споменът за нея е безсмъртен: тя се признава и от Бога, и от хората. А плодородното множество нечестивци не ще принесе полза, и прелюбодейните издънки не ще пуснат дълбоки корени и не ще стигнат до твърда основа (Прем. 4:1; 4:3).

Църквата днес е единствената надежда за болното ни общество и тя би могла не само да храни хората в буквалния смисъл, но и да им даде вяра, надежда, истина. Тя не забранява и не нарушава свободата на отделната личност, а предпазва човека от грешки и тежките им последствия. Заради това клириците днес трябва да бъдат много внимателни при изказванията си относно въпроса за сурогатното майчинство. Всяко заклеймяване и анатемосване, на което ставахме свидетели при повдигането на различни болезнени въпроси за обществото, не допринася за решаване на проблемите. Нужен е конструктивен диалог и мъдри изказвания на хора, които са запознати с проблема и имат вярата да отстояват Истината. Вярваме, че политиките, желаещи да се приеме законът за сурогатните майки, са добронамерени и искат да помогнат на хората с репродуктивни проблеми, но нека да се разгледа въпросът както от медицинска, етична, правна, социална гледна точка, така и от богословска, която в никакъв случай не е консервативно некомпетентна, а представлява един различен и по-цялостен поглед върху антропологията, върху дефиницията какво е човешката личност и комуникацията на тази личност с другите.

[1] Мандзаридис, Г. Християнска етика. Т. 1, София, 2011, с. 151.

[1] Модерната цивилизация ни представя такава идея за достойнство на човека, каквато никога не е съществувала преди. Старите цивилизации са игнорирали достойнството на отделни хора (роби) или група от хора, а модерната цивилизация е направила пробив в мисленето, че достойнството представлява еднакви минимални условия за всички с оглед на техните права. Въпреки идеята за такава равнопоставеност в разбирането за достойнство, такова мислене носи в себе си мощна тенденция за елиминиране на мисълта за достойнството въобще (Вж. Бојанин, Св. Гордијев чвор младости. Врњци-Ковилъ, 2009, с. 44).

[2] <http://www.parliament.bg/bg/bills/ID/13616/>

[3] Правило 43-то на св. Василий Велики гласи: „Който нанесе смъртен удар на ближен е убиец”. Вж. Правила на св. Православна църква. София, 1936, с. 425.

[4] Самоубийството е един от най-тежките грехове поради факта, че самоубиецът сам отхвърля Божията любов и промисъл за самия него. Св. Тимотей Александрийски, отговаряйки на въпрос дали за самоубиец трябва да се носи приношение за св. Литургия, светителят заявява, че ако самоубилият се е извършил това напълно съзнателно, то такова приношение е забранено. По този начин Църквата педагогически е изказала, че съзнателният самоубиец се е отделил и от самата Нея. Виж 14-и въпрос и отговор на св. Тимотей Александрийски, Правила на св. Православна църква, с. 451.

[5] Ако човекът се разглежда в биологична перспектива, свързана със съпружеското общение, неговата сексуална идентичност се определя с думата „пол”. Интересна е славянската дума, която използваме и до днес, т.е. думатаполовина – половината на едно цяло. Вж. Полный церковнославянский словарь. Сост. свещ. Гр. Дьяченко. М., 1900, с. 452.

[6] Брек, Дж. Свещеният дар на живота. София, 2002, с. 288.

[7] Член 28 от Конституцията на РБ буквално гласи: „Всеки има право на живот. Посегателство върху човешкия живот се наказва като най-тежко престъпление” Вж. <http://www.parliament.bg/bg/const>

[8] Едно от основните притеснения на Комисията по здравеопазване е било също и съмнението за поставяне на неправилна диагноза и злоупотреби с органите на евтанизирани. Вж. <http://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/233/reports/ID/2860>

[9] <http://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/226/reports/ID/2954>

[10] В закона терминът сурогатно майчинство е заменен със „заместващо майчинство”, но в настоящия текст ще си служим с автентичния термин, както и съкратеното сурогатство. Самият термин произлиза от surrogo (лат.), което означава ‘избирам на нечие място някой друг’. Вж. Войнов В., А. Милев. Латинско-български речник. София, 1971, с. 695.

[11] Вж. <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Surrogate+Motherhood>.

[12] Според думите на депутата, изречени пред правната комисия: „в християнството семейството е основна ценност, в което майчинството е обвързано с раждането на дете – основно положение в семейното право”. Лъчезар Тошев изразява още позицията, че: „утробата под наем” е голямо изключение в отношенията и възприятията на обществото, което налага сериозно обществено обсъждане в контекста на мерки от страна на държавата за защита на семейството. Вж. <http://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/226/reports/ID/2954>

[13] <http://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/233/reports/ID/2984>

[14] Hopkins, P. Sex/machine: readings in culture, gender, and technology. Indiana University Press, 1998, p. 169.

[15] На свое редовно заседание, проведено на 29 септември 2011 г., Комисията по здравеопазването е обърнала внимание, че в закона не е уредена правната защита на ползващите се от сурогатство съпрузи срещу недобронамерени действия от страна на сурогатната майка. Това значи ли, че сурогатната майка може да бъде преследвана от закона, ако някога поиска по-тясна връзка с детето, което е излязло от нейната утроба, а ползващите се от сурогатството съпрузи са против това? Вж. <http://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/233/reports/ID/2984>.

[16] Вж. Јеротић, Вл. Вера и млади – http://www.verujem.org/pdf/Jerotic_vera_i_mladi.pdf.

[17] Вж. Annas. . G. J. Baby M,: Babies and justice for sale. Hastings Center Report, 1987,17, p.13-15.

[18] <http://www.legislature.mi.gov/> (S(pqfzw145yx2itr455cldwv45))/mileg.aspx?page=getobject&objectname=mcl-722-859&query=on&highlight=surrogate

[19] В много щати сурогатното майчинство е ограничено поради съществуващите закони за осиновяване, които определят сурогатното майчинство като продажба на дете, а под ударите на този закон попадат всички онези, които играят ролята на посредници и получават заплащане в уреждането на такава незаконна сделка. Според правото на някои щати изкуственото осеменяване може да бъде в конфликт със сурогатния договор, тъй като съществуват закони, в които семенният донор не е законният баща на детето, което е заченато с неговата сперматозоид. Тези закони са създадени с цел да се улесни развитието на сперматозоидните банки. Така се поставя под въпрос кой е законният родител на дете от сурогатна майка. Щатските закони се различават по начина, по който разглеждат сурогатното майчинство. Повечето от тях имат за цел да възпрепятстват или разубеждават сурогатството. Четири щата (Флорида, Невада, Ню Хемпшир, Вирджиния) допускат сурогатството при изключителни условия, а някои щати категорично го забраняват като противообществен договор (Аризона, Индиана, Луизиана, Мичиган, Небраска, Ню Йорк, Северна Дакота и Тенеси). В други щати като Арканзас, Юта, Кентъки, Мичиган, Вашингтон и окръг Колумбия сключването на договор за сурогатно майчинство е престъпление, което се наказва с глоба и лишаване от свобода. Вж <http://law.jrank.org/pages/10643/Surrogate-Motherhood.html>

[20] <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Surrogate+Motherhood>.

[21] (<http://faculty.law.miami.edu/zfenton/documents/Johnsonv.Calvert.pdf>.

[22] <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Surrogate+Motherhood>

[23] Katz, Sanford N. Family Law in America. Oxford, 2011, p. 162.

[24] Много бездетни двойки от Великобритания наемат бедни жени от Индия, където бизнесът със сурогатни майки процъфтява. Вж. http://www.oneinsix.com/surrogacy_india.html?gclid=CNfUrYTd_KwCFceCDgodZ3vqSw

[25] Вж. Каравълчева, Зл. Майка за девет месеца, <http://www.dveri.bg/content/view/14045/107/>

[26] <http://www.information-on-surrogacy.com/celebrity-surrogacy.html>

[27] Сгречча, Е. В. Тампоне. Наръчник по биоетика. Пловдив, 2003, с. 322.

[28] Катехизис на Католическата църква. Дарът – дете. София, 2001, с. 656.

[29] Еладска православна църква. Комисия по биоетика, Православно становище относно асистираната репродукция. http://bg-patriarshia.bg/index.php?file=eladska_church.xml

[30] Св. Григорий Богослов. Слово 37,8 // PG 36,292C.

[31] Мандзаридис, Г. Християнска етика. Т.1, с. 154.

[32] Старец Порфирий Кавсокаливит. Живот и слова. Зограф, 2007, с. 282.

[33] Това признава самата Комисия по правни въпроси към НС с думите:
„Законопроектът не урежда редица хипотези, като например при репродуктивни проблеми на съпруга, което създава дискриминация по отношения на такива семейства, както и дискриминация на лица, които не са в брак, и много други хипотези, които не се включват в състоянието на лица в репродуктивно здраве”. Това изявление означава дебати дали ще бъдат дискриминирани онези, които нямат брак, за да се ползват от сурогатна майка, или може би комисията визира хомосексуални двойки? Вж. <http://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/226/reports/ID/2954>
{jcomments off}